

*Тетяна Оксінь, науковий співробітник відділу історії Гетьманства
Національного історикокультурного заповідника «Гетьманська столиця»*

МЕЦЕНАТСТВО ЯК ЗАПОРУКА РЕСТАВРАЦІЇ ТА МУЗЕЄФІКАЦІЇ ПАЛАЦУ К. РОЗУМОВСЬКОГО

Історія України численна іменами меценатів, діяльність яких стала визначальною для розвитку культури того чи іншого періоду нашої історії, яка формувала світогляд людей, задавала тон, викликала захоплення, мала величезний резонанс і залишала в історії навіки їх справи та імена.

Історичні документи зберегли для нас імена жертводавців, діяльність яких була тісно пов'язана з Батурином. Серед них безперечним лідером був Іван Мазепа. Заслужує на увагу меценатська діяльність інших видатних діячів, зокрема, генерального судді Івана Домонтовича, видатного українського бджоляра Петра Прокоповича, полковника Федора Кочубея, лікаря Миколи Затворницького тощо.

Продовжувачем справи Мазепа в Батурині став гетьман Кирило Розумовський. Він виділяв значні кошти на розбудову церков (відомо, що його коштом було побудовано 12 церков в Україні), докладав колосальних зусиль для відродження Батурина. І досі в народі побутують легенди про його щедрість. Він зосередив біля себе видатних митців свого часу – чого тільки варте запрошення до Батурина провідного архітектора доби класицизму Чарльза Камерона.

Колесо історії крутиться, і сьогодні ми повертаємося до благодійництва. Нині рух меценатства в Україні відроджується. Прикладом цього може слугувати палац останнього гетьмана України К. Г. Розумовського в Батурині.

Так склалося, що упродовж двох століть (1803 – 2003 рр.) історія дивилася на світ сумними очима палацу. Однак батуринський палац, який увібрав у себе зусилля двох таких видатних людей як Кирило Розумовський та Чарльз Камерон, зачаровував і сивочолого професора, і непосидючого школяра – він не міг не відродитися. І ось кожен крок по його відродженню – це крок українського меценатства. Завдяки наполегливості Віктора Андрійовича Ющенка та меценатській допомозі таких благодійників, як Сергій Тарута, Віктор Пінчук, Рінат Ахметов, Борис Тимонькін, Федір Шпиг, Юрій Косюк, В'ячеслав Богуслаєв, Олександр Омельченко, Таріел

Васадає, Олександр Слободян, Володимир Матвієнко, фонду «Гетьманська столиця» (директор Микола Бутко) відбулася сьома реставрація палацу (2003 – 2008 рр.), і він вперше (в листопаді 2008 року) за свою двохсотрічну історію засяяв своєю первинною красою.

І розпочався новий етап, важливий і складний – музеєфікація палацу, що вимагало професіоналізму, зусиль, терпіння і коштів. Успішною ця справа стала саме завдяки спонсорській допомозі меценатів та небайдужості колег-музейників.

Для того, щоб палац став музеєм, колектив заповідника упродовж кількох останніх років робив все можливе: звертався за допомогою до відомих українських істориків, музеїв, приватних колекціонерів, родини Розумовських. Відгукнулися всі, хто розуміє, що історія потребує підтримки в сьогоденні. Їх добрі справи не загубляться у вирі століть, їх імена горітимуть теплом у серцях людей щоразу, дивлячись на відроджений палац в Батурині.

Проблем з музеєфікації було кілька, одна з них – скромність колекції оригінальних експонатів кінця XVII – початку XVIII ст., які можна було представити в палаці. Завдячуючи Герою України Возницькому Борису та колегам-музейникам зі Львова, цю проблему було вирішено. Проте з'явилась нова: всі експонати потребували реставрації, яку готові були виконати львівські реставратори під керівництвом Разінкової Лариси в найкоротші строки. Однак реставрація – справа не з дешевих. Неоціненною у вирішенні цього питання виявилась допомога фонду «Чернігівщина» (директор Коваленко Олександр), створеного за ініціативи голови ЧОДА Володимира Хоменка. Фонд оплатив також і оформлення, і перевезення експонатів до Батурина.

Крім оригінальних експонатів, представлених в палаці, частину його колекції складають копії портретів. Їх в нашій експозиції першого поверху налічується 36. Кропітка робота з їх виготовлення відбувалася в майстерні лауреата Шевченківської премії Володимира Недеяка, а от оплату виготовлення копій знову здійснив фонд «Чернігівщина». Так було створено родинну залу Розумовських. Оригінали цих портретів зберігаються у Відні в родинній колекції Розумовських, а в нас представлені портрети Олексія та Кирила Розумовських, їх матері Наталки Розумихи, Єлизавети Петрівни, Катерини Нарішкіної, дітей Кирила Григоровича – Наталії, Олексія, Андрія, Параски та Лева. Було створено також і козацьку залу, яка висвітлює історію України від часів заснування Запорозької Січі до видатних гетьманів XVII – XVIII ст. Не даремно в експозиції розмістилися ці портрети – за документами, портрети гетьманів прикрашали й батуринську колекцію К. Розумовського.

Кожен палац цікавий своїми інтер'єрами. Не зважаючи на схожість стилів, напрямів, епох, саме в них відкривається індивідуальність і неповторність приміщень, характер господарів. Інтер'єрний настрій палацу нам допоміг створити Федір Зернецький – генеральний директор ТОВ «Епоха» (м. Київ). Оригінальні меблі, що створюють затишок в палаці, переважно з його колекції. Деякі з них придбав і подарував до палацу Григорій Суркіс, а саме: стіл XIX ст., комодик XIX ст., крісло XIX ст., письмове приладдя майстерні Бодіньє зі скульптурою «Мойсей зі скрижалями» XVIII ст., статуєтку «Золота книга або муза поезії» XVIII ст. роботи Матуріно Маро, та благодійник, який вирішив залишитися невідомим – камінну трійку (годинник і два підсвічники) XIX ст. Годинник знаходиться у чудовій оправі із каменя – зміювика. Головною родзинкою годинника являються фігурки античного бога Амура (Ерота) та його дружини Психеї. Парні канделябри, виготовлені у формі герм, стовпчики з жіночою фігурою з опущеними крилами, зачаровують красою. Годинник і канделябри стоять на бронзових золочених ніжках у формі лап звіра з крилами. Сам Федір Зернецький теж не залишився осторонь і подарував до палацу два дивани XIX ст., дзеркало в дерев'яній оправі XIX ст., столи касовий (XIX ст.) та овальний XIX ст.(?), клячник.

Відтворити епоху класицизму нам допомогла величність муз (автор Мирослав Гоза) – Полігімнії, Мельпомени, Талії та Евтерпи, які також були придбані за кошти фонду «Чернігівщина». Хоча ці скульптури і сучасні, однак красою не поступаються античним.

Під час формування колекції палацу постало питання про необхідність певних речей. Існує думка, що якщо чогось дуже хотіти, то воно обов'язково збудеться. Так сталося і в нашому випадку. Президент України Віктор Ющенко звернувся з проханням до меценатів. І от 22 січня 2009 р. в День соборності України палац вперше приймав відвідувачів. В Античній залі В. А. Ющенко урочисто нагородив почесними званнями, медалями й орденами визначних особистостей України. Цей день можна вважати днем народження палацу. Тому, користуючись нагодою, меценати подарували цінні музейні предмети, які гідно доповнили інтер'єри палацу. В палаці представлені подарунки Віктора Ющенка (картина А. Гончара «І. Мазепа»), Віри Ульяновської (карта-гравюра «Україна – земля козаків» 1716 р.), Вадима Новінського – м'який куточок XIX ст., який одразу привертає до себе увагу незвичайним орнаментом: букетом барвістких фламандських квітів на малиновому тлі.

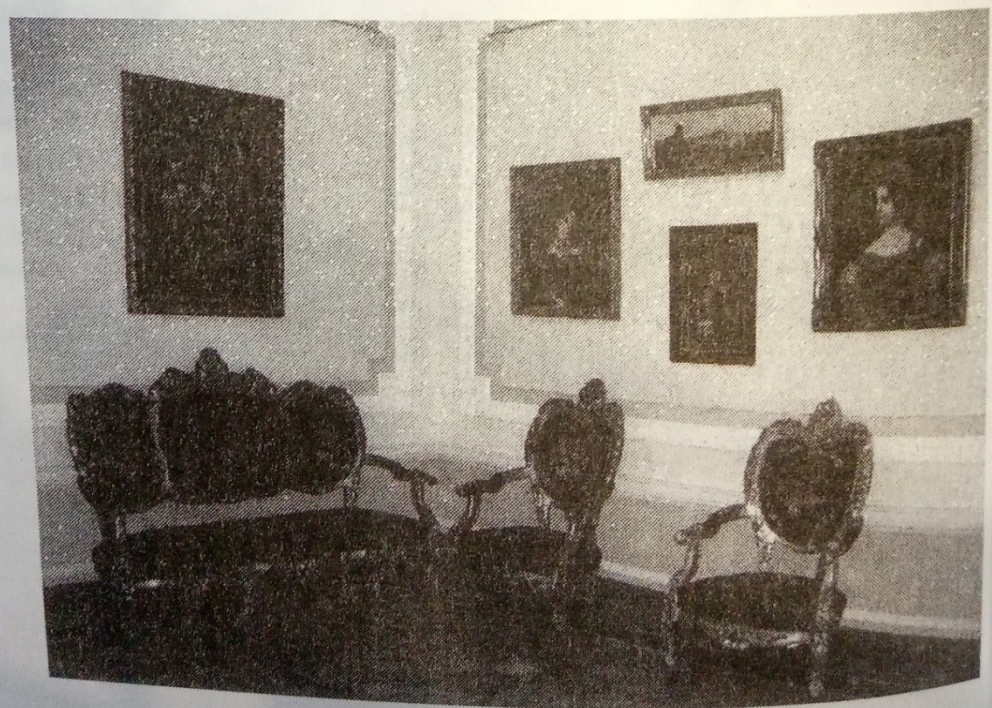
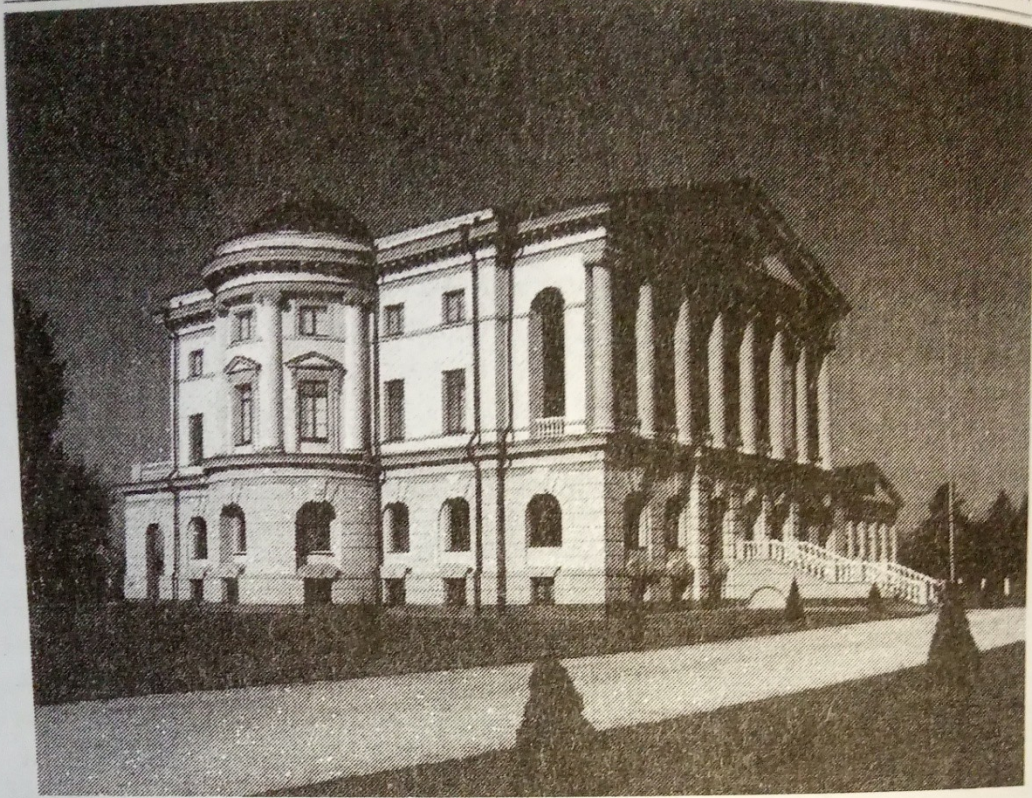
Добра традиція подарунків до колекції палацу, розпочата 22 січня 2010р., продовжується і до сьогодні. Надзвичайно, що свої вклади зробили прямі нащадки Кирила Григоровича . Грегор Розумовський (1965 р. н.)

22 серпня 2010 р. презентував особисту шаблю гетьмана Кирила Розумовського, Олександр Розумовський (1931 р. н.), який завітав до Батурина 29 жовтня 2010 р., передав для палацової домової церкви ікону «Ісус Вседержитель». Окремо хочеться згадати про Миколу Рудьковського. Саме на його запрошення до України приїхав Олександр Розумовський. Знайомлячись з залами палацу, пан Микола звернув увагу на те, що деякі експонати знаходяться у нас на тимчасовому зберіганні. Генеральний директор заповідника Реброва Н.Б. звернулась до відомого політика з проханням долучитися до відродження палацу і придбати для Античної зали (парадна їдальня) бронзові канделябри ХІХ ст. на одинадцять свічок, які тримають путті. Микола Рудьковський зауважив, що матиме за честь зробити такий подарунок для палацу гетьмана Розумовського, з нащадками якого він товаришує вже багато років. В грудні 2009 р. ці розкішні підсвічники статус тимчасових підвищили до постійних.

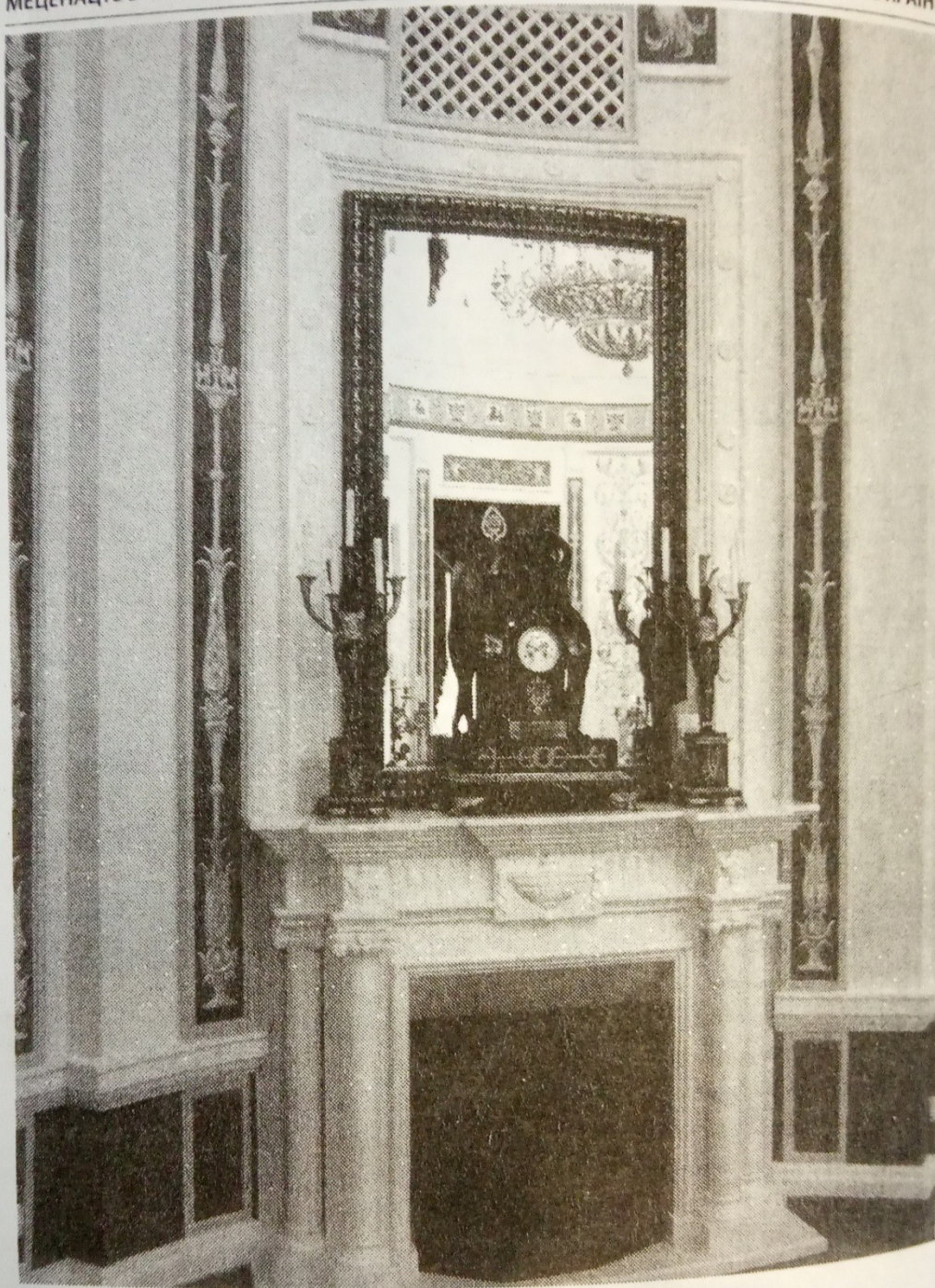
Починаючи писати про наступну принаду палацу – знову–таки заслугу фонду «Чернігівщина» – хочеться згадати народне прислів'я : «Зустрічають за одягом, проводжають за розумом». Кожен екскурсант, напевно, звертає увагу на те, що палацово–парковий комплекс сприймається гармонійно. Це перше і важливе враження справляє облаштованість території навколо палацу: прямі доріжки з відсіву, доглянутий газон, акуратні алеї з лип та ялинки–коніки, мереживні стрічки самшиту – ці роботи з благоустрою паркової території були виконані в 2009 році до церемонії відкриття палацу.

Однак останньою завершальною, а від того і найпам'ятнішою нотою є повнота вражень внутрішньою красою палацу. Ця гармонія і залишає в душах людей незгладимий слід зачарування, захоплення, чуда. Нехай не всі здогадуються, скільки зусиль прикладено до цього. Добрі справи записуються не тут. І там, в книзі добродійництва, з'явилися нові записи. А в нашій книзі відгуків слова подяки всім, хто доклав зусиль для сяяння діаманту, якого під пилом віків міг розгледіти не кожний.

МЕЦЕНАЦТВО ТА ЙОГО РОЛЬ В СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ І КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

1. Палац К.Розумовського.2009р.
2. Мякий куточок – подарунок В.Новинського, в інтерері житлової кімнати П поверху.
3. Антична зала палацу. На столі в центрі – канделябри XIX ст. подарунок М.Рудьковського.
4. Камінна трійка, XIX ст.

Виз
книжк
видат
кілько
Тарнов
рожит
колекці
муванн
Тарновс
меценат
ських ст
Започ
ного дяд
квіт у Ка
Степанов
шого. Г.С.
діяльніст
організув
сформува
Тарновськ
менниками
1843 та 184
ла смерті Г.С.
ської старш
Василь Ва
лен Черніг
но-освітня